

DOCAT

Ką daryti?

Bažnyčios
socialinis mokymas

su popiežiaus Pranciškaus
pratarme

KATALIKŲ PASAULIO LEIDINIAI

5

112–133
KLAUSIMAI

Visuomenės pagrindas

ŠEIMA

Negera žmogui būti vienam.

PR 2, 18

Štai ką reiškia
anglų kalbos žodis
FAMILY:

Tėve **F**ather
ir **A**nd
Motina, **M**other,
Aš **I**
Myliu **L**ove
Jus. **Y**ou.

ANONIMAS

112

Kodėl Dievas nori, kad gyventume šeimose?

Dievas nenori, kad kiekvienas žmogus gyventų kas sau, jis mus sukūrė kaip bendruomenines būtybes. Taigi žmonės iš prigimties nukreipti į (šeimos) bendruomenę. Tuo įsitikiname jau pačioje Biblijos pradžioje, pasakojime apie Kūrimą: Adomas iš pat pradžių gauna bendrininkę Ievą. „Žmogus davė vardus visiems galvijams, visiems padangių paukščiams ir visiems laukiniams žvėrimis, tačiau sau tinkamo bendrininko nesurado. Tuomet VIEŠPATS Dievas užmigdė žmogų kietu miegu ir, jam miegant, išėmė vieną jo šonkaulį, o jo vietą užpildė raumenimis. O iš šonkaulio, kurį VIEŠPATS

Dievas buvo išėmęs iš žmogaus, padarė moterį ir atvedė ją pas žmogų. O žmogus ištarė: „Ši pagaliau yra kaulas mano kaulų ir kūnas mano kūno“ (Pr 2, 20–23).

→ 209 → 1877–1880 → 321

113 *Kokia reikšmė tenka šeimai Biblijoje?*

Biblijoje dažnai kalbama apie gyvenimą šeimoje. Senajame Testamente tėvai raginami Dievo meilės ir ištikimybės patirtį perduoti vaikams, perteikti jiems pirmutines ir svarbiausias gyvenimo išmintis. Naujasis Testamentas pasakoja, kad ir Jėzus gimė konkrečioje šeimoje. Tėvai jam buvo geri ir jį mylėjo. Tai, kad Dievas pasirinko visiškai „įprastą“ šeimą, idant kaip žmogus joje gimtų ir augtų, padarė šeimą ypatinga Dievo vieta ir, kaip bendruomenei, jai suteikė nelygstamą vartę.

→ 210 → 531–534 → 68

114 *Koks Bažnyčios požiūris į šeimą?*

Bažnyčia vertina šeimą kaip pirmą ir svarbiausią natūralią bendruomenę. Šeima turi ypatingas teises ir yra viso socialinio gyvenimo centras. Ji – vieta, kur užsimezga žmogaus gyvybė, kur skleidžiasi pirmieji žmonių tarpusavio santykiai. Šeima yra visuomenės pagrindas, iš jos kyla visa socialinė tvarka. Dėl šios nepaprastai didelės reikšmės Bažnyčia vertina šeimą kaip dieviškąją instituciją.

→ 211 → 2207, 2226–2227 → 271, 273

115 *Kuo ypatinga šeima?*

Mane besąlygiškai myli – tokią nepamainomą patirtį žmonės įgyja geroje šeimoje. Įvairios kartos gyvena kartu, patirdamos prielankumą, solidarumą, įvertinimą, nesavanaudį pasiaukojimą, pagalbą ir teisingumą. Kiekvieno šeimos nario orumą pripažįsta, priima ir

Nazaretas mums primena, kas yra šeima, kas yra meilės bendruomenė, jos griežtas ir kuklus grožis, šventumas ir neliečiamumas; Nazaretas rodo, koks malonus ir nepamainomas yra auklėjimas šeimoje; Nazaretas perteikia mums natūralią šeimos funkciją pačioje visuomenės sanklodoje.

POPIEŽIUS PAULIUS VI,
kalba Nazarete 1964 m.

Dievas juos palaimino, tar-damas: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją!“

PR 1, 28

Pirmiausia, ką žmogus atranda gyvenime, paskiausia, į ką tiesia rankas, brangiausia, ką turi gyvenime, yra šeima.

ADOLPHAS KOLPINGAS
(1813–1865), vokiečių katalikų kunigas ir kovotojas už darbininkų ir amatininkų teises

Bažnyčia yra ne kultūros draugija, bet Jėzaus šeima.

POPIEŽIUS PRANČIŠKUS,
2013 06 01

„Tėvų gyvenimas yra knyga, kurią skaito vaikai.

ŠV. AUGUSTINAS

Mylėti reiškia priimti ir duoti tai, ko negalima nei pirkti, nei parduoti, ką galima vien tik laisvai vienas kitam dovanoti.

ŠV. POPIEŽIUS JONAS

PAULIUS II, Laiškas šeimoms, 11 (1994)

gerbia kiti nariai, nereikalaujami už tai kaip nors atsi-lyginti, ir nė vienam jų nebūtina įrodyti, kad jis šios pagarbos tikrai vertas. Kiekvienas ir kiekviena yra mylimi tokie, kokie yra. Paskiri asmenys – tai ne priemonė kam nors pasiekti, o savitikslis. Taip šeimoje formuo- jasi gyvenimo kultūra, kuri anaipatol nėra savaimė su- prantama. Šiandien dažnai svarbiausia – ką kas gali ar atsineša (pvz., pinigų) į santuoką. Dažnai rūpinamasi vien tik materialiais dalykais. Šitoks mentalitetas yra iššūkis šeimai ir neretai ją sugriauna.

→ 221 → 2207–2208 → 369

„Mano šeima buvo tokia vieninga, kad man kartais atrodydavo, jog esame vienas, iš keturių dalių sudarytas žmogus.

HENRY FORDAS (1863–1947)

116

Ar šeima apskritai reikalinga šiuolaikinėje visuomenėje?

Taip. Šiuolaikinėse visuomenėse dažnai nebėra morali- nių ar religinių įsitikinimų, kuriuos visi išpažintų. Be to, pasaulis dabar labai sudėtingas. Kiekviena dalinė

tikrovės sritis veikia pagal savo pačios dėsningumus. Tai liečia ir šeimą. Bažnyčiai svarbu kiekvieno paskiro žmogaus gerovė ir orumas. Tai sujungia visas dalines sritis. Šiandien žmonės niekur nėra tokie saugūs, kaip aukštais idealais ir gerais santykiais pagrįstoje šeiminiame gyvenimo kultūroje. Čia galima parodyti ir išmokyti, kad savitarpio pagarba, teisingumas, dialogas ir meilė sėkmingam sugyvenimui svarbesni už visa kita. Dėl to šeima yra ne tik svarbi šiuolaikinės visuomenės institucija, bet ir pagrindinė žmonių integracijos vieta. Čia susiklosto būtinos socialinės ir žmogiškosios sąlygos, įgalinančios valstybės ir skirtingų visuomenės sričių (pvz., ekonomikos, politikos, kultūros) gyvavimą.

→ 222, 223 → 2207, 2208 → 369

„Vaikų žaidimus reikėtų suvokti kaip svarbiausią jų užsiėmimą.“

MICHELIS DE MONTAIGNE'IS (1533–1592), prancūzų filosofas ir eseistas

117 Ką šeima suteikia paskiram žmogui?

Paskiram žmogui nepaprastai svarbu turėti gyvenimo šeimoje patirtį. Čia jis pirmą kartą išgyvena bendrystę su žmonėmis, kurie iš prigimties jam palankūs, be išlygų jį myli ir vertina. Tokioje teigiamoje aplinkoje kiekvienas šeimos narys gali vystyti savo gebėjimus ir kaupiti jėgas susidūrimui su viskuo, kas jo laukia gyvenime. To kaip tik ir siekia krikščioniškuoju žmogaus paveikslu besivadovaujantis auklėjimas. Kartu paskiri asmenys šeimoje sužino, ką reiškia būti atsakingam, nes šeimos narys negali

„Šeima yra sveika, jei ramia galva galima parduoti papūgą.“

WILLIAMAS ROGERŠAS (1879–1935), amerikiečių humoristas ir aktorius

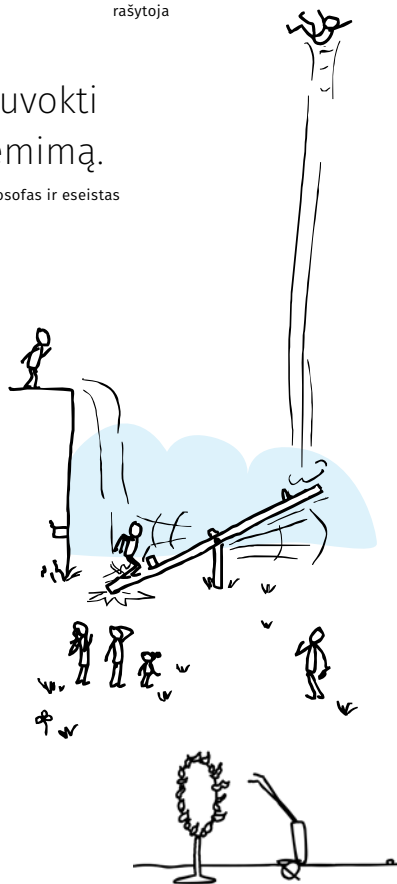

Pripažinti šeimai tik antraeilį vaidmenį ir išstumti iš jai priderančios visuomenėje vietos reiškia labai pakenkti tikram visos visuomenės augimui.

ŠV. POPIEŽIUS JONAS PAULIUS II, Laiškas šeimoms, 17 (1994)

„Kad būtų sveiki, žmonėms reikia laimingos vaikystės.“

ASTRIDA LINDGREN (1907–2002), švedų vaikų rašytoja

Gerbk savo tėvą ir motiną, kad ilgai gyventumei krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, tau skiria.

IŠ 20, 12

gyventi vien tik sau. Kad ir kas šeimos nariai būtų – tėvai, seneliai ar vaikai – visi visada turi pareigų kitiems šeimos nariams.

→ 212, 221 → 2224–2230 → 371, 372

Šeima yra atsakymas į didžiuosius mūsų laiko iššūkius: fragmentaciją ir nuasmeninimą. <...> Šeima yra atsakymas, nes ji – pagrindinė visuomenės ląstelė, suderinanti asmeninį ir bendruomeninį lygmenis. Joje slypi abu pagrindiniai žmogiškosios civilizacijos žemėje principai: bendrystės ir vaisingumo principai.

POPIEŽIUS PRANCIŠKUS,
2015 09 30

Vaikai yra svečiai,
klausiantys kelio.

MARIA MONTESSORI (1870–1952), italų pedagogikos reformuotoja

Motina yra vienintelis žmogus pasaulyje, kuris tave pamilo pirmiau, negu tave pažino.

JOHANNAS HEINRICHAS PESTALOZZI (1746–1827), šveicarų pedagogas

Suprantama, kad vaikai turi gerbti tėvus, bet lygiai taip pat suprantama, kad ir tėvai turi gerbti vaikus, ir jiems niekada negalima piktnaudžiauti savo natūraliu pranašumu. Niekada nevalia naudoti jėgos!

ASTRIDA LINDGREN

118

Ar šeima ką nors duoda ir visuomenei?

Taip, viskas, ką šeima suteikia sau pačiai, savo nariams, yra reikšminga ir visuomenei. Visuomenė tik tada klesti, kai ir paskiriems jos nariams gerai sekasi, kai jie jaučiasi mylimi ir įvertinti. Šeimoje patiriama, kad yra ne tik mainų ir rinkos logika, bet ir visai kita – savęs dovanojimo ir priėmimo logika. Be to, tai, kad individai šeimoje sužino, kas yra socialinė atsakomybė ir solidarumas, išeina į gera visai visuomenei: kas „mažuose dalykuose“ nevensia atsakomybės ir yra solidarūs, tas ir „dideliuose dalykuose“ veikiausiai toks bus. Kur, jei ne šeimoje, geriausiai išmokstama

rūpintis vargšais, ligoniais, senais žmonėmis? Kur išmokstama suprasti abejojančius, vienišus ar visų užmirštus? Kur žmogus išmoks jautrumo struktūrinėms socialinėms negerovėms, jei to nematys savo šeimoje? Taigi šeima įneša nepamainomą indėlį į

„visuomenės humanizavimą“ (C. Kissling). Beje, lėšų, kurias visuomenė investuoja į šeimą, nebereikia skirti nepilnamečių pataisos namams, auklėjimo įstaigoms ir gydymui nuo narkotikų priklausomybės.

→ 213, 246 → 2207-2211 → 369, 370

119 Ką šeima suteikia visuomenei?

Šeima pirmiausia užtikrina visuomenės tęstinumą. Ant-
ra, šeima vykdo vaikų socializacijos ir auklėjimo už-
davinį. Joje perteikiamos kultūrinės, etinės, socialinės,
dvasinės ir religinės dorybės, vertybės ir tradicijos,

“ Pagrindinis uždavinys – įtraukti moterį į visuomenės gamybinį darbą, išplėsti ją iš namų vergovės, išvaduoti iš alinančio ir jai primesto pajungimo amžinam ir išskirtiniam virtuvės ir vaikų kambario pasauliui.

VLADIMIRAS LENINAS (1870–1924), rusų politikas ir revoliucionierius. *Apie proletarinio moterų judėjimo uždavinius* (1919). Komunistai ypač uoliai stengėsi sunaikinti klasikinės šeimos įvaizdį

“ Pirmoji ir pagrindinė „žmogaus ekologijos“ ląstelė yra šeima, kurioje žmogus susiformuoja pirmąjį ir lemiamą požiūrį į tiesą ir gėrį, kur mokosi mylėti ir priimti kitų meilę, taigi konkrečiai suvokti, ką reiškia būti asmenybe.

ŠV. POPIEŽIUS JONAS PAULIUS II, CA 39

“ Du dalykus vaikai turi gauti iš tėvų: šaknis ir sparnus.

JOHANNAS WOLFGANGAS VON GOETHE (1749–1832), vokiečių poetas

„ Senovės vyrai, norėdavo rodyti visai karalystei dorybės pavyzdį, pirmiausia įvesdavo tvarką savo valdose. Kad įvestų tvarką savo valdose, jie pirmiau padarydavo tvarką savo šeimoje. Kad padarytų tvarką savo šeimoje, jie pirmiau išsiugdydavo charakterį. Kad išsiugdytų charakterį, jie pirmiau nuskaistindavo savo širdį.

KONFUCIJUS

„ Šaukimasis valstybės veda į oficialios valdžios kišimąsi į šią privatumo apsaugotą sritį, ilgainiui nuveda į šios šeiminių bendruomenės suvisuomeninimą.

UDO DI FABIO (* 1954),
Vokietijos Konstitucinio
Teismo teisėjas

„ Šeima neginčijamai ir neabejojamai yra pirmutinis ir visiems kitiems pamatinis visuomenės darinys.

OSWALDAS VON NELL-BREUNINGAS SJ (1890–1991),
Gerechtigkeit und Freiheit
(Teisingumas ir laisvė, 1980)

„ Kokia prasmė auklėti vaikus. Jie ir taip viską mėgdžioja.

Humoristinis posakis

pamatinės kiekvienam laisvam ir atsakingam žmogui. Turėdami šitokių šeiminių auklėjimo žinių, įgiję tinkamą profesinį išsilavinimą, žmonės gali imtis visokeriopų uždavinių visuomenėje. Trečias šeimos uždavinys – ji aprūpina visus namų ūkio narius ir suteikia jiems privačią apsaugos, vystymosi ir poilsio erdvę. Ketvirta, ilgainiui (ypač senstančiose visuomenėse) tampa vis svarbiau, kad sergantys ir neįgalūs, nebedarbingi namų ūkio nariai šeimoje būtų rūpestingai prižiūrimi. Čia žvilgsnis nuo vad. branduolinės šeimos nukrypsta į ankstesnę kartą, – taip atsiranda gilus solidarumas, o kartu ir tapatybė.

→ 213, 229, 232 → 2207–2209 → 370

120 Ar tik auklėjimas yra šeimos uždavinys?

Ne, tikrai ne. Šeima nėra uždara, vien tik sau egzistuojanti sistema. Tačiau pirmiausia būtina atminti, kad pirmutinė tėvų teisė ir pareiga – patiems auklėti vaikus ir suteikti jiems platų išsilavinimą. Tik totalitarinės sistemos atima iš tėvų šią teisę. Tėvas ir motina, būdami skirtingi, kaip tik yra vienodai svarbūs. Jau vien šiuo požiūriu vertinant, homoseksualių porų teisė įsivaikinti yra itin problemiška. Tačiau socialinis žmogaus matmuo reikalauja, kad vaikus auklėtų ne tik tėvai; vaikų ugdymas bus įvairiapusiškesnis, kai šeima bendradarbiaus su įvairiomis institucijomis, pirmiausia mokykla, taip pat bažnytine bendruomene ar sporto draugija. Plataus išsilavinimo tikslas – mokyti vaikus dialogo, susitikimo, visuomeniškumo, laikytis įstatymų, solidarumo ir takaus sugyvenimo, pratinant juos būti teisingus ir mylėti. Čia padės ne tik žodžiai, bet pirmiausia gyvi pavyzdžiai.

→ 240, 242 → 2223, 2226, 2229

121

Koks vaidmuo šeimoje tenka vyresniems asmenims?

Tai, kad šeimoje yra vyresnio amžiaus žmonių, gali būti labai vertinga. Jie – gyvas pavyzdys, kad žmonių kartos

Neatstumk manęs senatvėje; mano jėgoms senkant, nepalik manęs. **PS 71, 9**

yra glaudžiai susijusios; dėl savo turtingos patirties jie gali reikšmingai prisidėti prie šeimos ir visuomenės gerovės – perteikti vertybes bei tradicijas ir padėti jaunesniems šeimos nariams. Taip šie išmoks rūpintis ne tik savimi, bet ir matyti kitus. Susirgę ar reikalingi pagalbos vyresnieji trokšta ne tik medicininės priežiūros ir atitinkamo slaugymo, bet pirmiausia dėmesingo elgesio ir malonios aplinkos.

→ 222 → 2212, 2218 → 371

122

Kodėl vaikams reikalinga ypatinga apsauga?

Vaikus būtina visokeriopai stiprinti ir ginti. „Vaikas yra didžiausia Dievo dovana šeimai, tautai ir pasauliui“ (Motina Teresė). Vaikai – žmonijos ateitis. Jie iš prigimties reikalingi pagalbos. Tačiau dažnai vaikai auga baisiomis sąlygomis. Daugelyje pasaulio šalių yra nepakankamas medicininis aprūpinimas, prasta mityba, vaikai negali įgyti net minimalaus išsilavinimo, net neturi namų. Be to, nuolatinį pasipiktinimą kelia prekyba vaikais, vaikų darbas, „gatvės vaikų“ reiškinys, vaikų įtraukimas į karo veiksmus, vaikų santuokos ir vaikų (seksualinė) prievarta. Būtina ryžtingai kovoti nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu su berniukų ir mergaičių orumo pažeidimu, kai jie seksualiai išnaudojami ir patiria įvairias smurto formas, taip pat už tai, kad būtų gerbiamas kiekvieno vaiko orumas ir teisės.

→ 244, 245 → 435

Su vyresniais žmonėmis mūsų šeimose neturi būti elgiamasi kaip su „atstumtaisiais“. Seneliai yra lobis visuomenei.

POPIEŽIUS PRANCIŠKUS,
2014 02 25

Pašalink iš pasaulio žmonių per penkiasdešimt patirtį ir protą, ir ne kažin kas liks, kad tas pasaulis išsilaikytų.

HENRY FORDAS

Kiekvienas vaikas atsineša į pasaulį žinią, kad Dievas dėl žmonių dar neprarado vilties.

RABINDRANATHAS TAGORE
(1861–1941), indų poetas, kompozitorius, visuomenės veikėjas, Nobelio literatūros premijos laureatas

Vaikai iš tikrųjų yra **VIEŠPATIES** dovana, įsčių vaisius – palaiminimas.

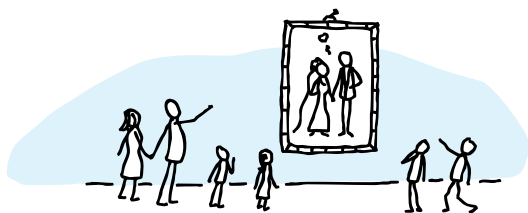
PS 127, 3

Nėra didelių atradimų nei pažangos, kol pasaulyje yra bent vienas nelaimingas vaikas.

ALBERTAS EINSTEINAS
(1879–1955), Nobelio fizikos premijos laureatas

Ką tad Dievas sujungė, žmogus teneperskiria.

MT 19, 6

Ar pasižadate santuokos kelyje visą gyvenimą vienas kitą mylėti ir gerbti? Ar sutinkate pagal Dievo valią susilaukti vaikų ir juos auklėti, kaip liepia Dievas ir Bažnyčia?

Kunigo klausimai jaunesiems

123 Kas yra santuoka?

Santuoka yra vyro ir moters bendrystė. Be to, esminis santuokos požymis yra abipusis sutuoktinių pasižadėjimas besąlygiškai mylėti vienas kitą, būti ištikimiams ir besąlygiškai priimti vaikus, kuriuos jiems dovanos Dievas. Kitas santuokos požymis – jos neišardomumas. Sutuoktiniai privalo visą gyvenimą mylėti ir gerbti vienas kitą, ir, kad ir kaip klostytųsi gyvenimas – „geromis ir blogomis dienomis, sveikatoje ir ligoje“, kaip jiedu pasižada per jungtuves, – neapleisti vienas kito ir vienas kitam padėti. Santuoka baigiasi tik mirus vienam iš sutuoktinių.

→ 217, 223 → 2360–2361 → 416

124 Ką reiškia susituokti?

Su kuo nors susituokti reiškia visiškai atsiduoti tam asmeniui. Vyras ir moteris privalo kartu gyventi su viskuo, kas fiziškai ir dvasiškai sudaro jų asmenį, ir palaikyti vienas kitą. Santuoka apima visas gyvenimo sritis. Ji yra tikroji seksualinio susitikimo vieta, santuokoje vyro ir moters meilė tampa vaisinga. Taigi santuoka iš esmės nukreipta į tai, kad išaugtų į šeimą, turinčią vaikų. Atsižvelgiant į visus šiuos aspektus, neįmanoma kalbėti apie tos pačios lyties asmenų santuoką, tačiau krikščionys raginami nediskriminuoti asmenų, pasirinkusių partneriu tos pačios lyties asmenį.

→ 217, 218 → 2362–2363 → 416

Mes negalime pabėgti nuo savo prigimties.

ROBERTAS SPAEMANNAS

Santuoka – tai ir kasdienis darbas, net sakyčiau – amatininko darbas, juvelyro darbas, nes sutuoktinio uždavinys – padėti išsiskleisti sutuoktinei kaip moteriai, o sutuoktinės – padėti išsiskleisti savo sutuoktiniui kaip vyrui. <...> Taigi, ir aš įsivaizduoju, kaip vieną dieną tave, einančią kaimo gatve, užkalbina žmonės: „Kokia graži, tvirta moteris! <...> Nieko nuostabaus, tokį vyrą turi!“ Ir tau pasakys: „Tik pažvelk į jį! <...> Nieko nuostabaus, tokią žmoną turi!“ O vaikams atitenka šitoks palikimas – jie turėjo tokį tėvą ir tokią motiną, kurie kartu augo, padėdami vienas kitam vis labiau tapti vyru ir moterimi!

POPIEŽIUS PRANCIŠKUS
jaunavedžiams, 2014 02 14

125

Kokią reikšmę šeimai turi santuoka?

Santuoka yra šeimos pagrindas. Dar prieš tapdama Sakramentu (taigi ir didžiu Dievo malonės ženklu), ji, Bažnyčios įsitikinimu ir patirtimi, yra optimalus pagrindas vyrui, moteriai ir vaikui kartu gyventi. Tik čia užtikrinamas būtinas patikimumas, kurio nemenkina laiko sąlygos ar kiti apribojimai. Taip ji tampa visiems šeimos nariams reikalinga ir žmogiškąja prasme tinkama apsaugos ir augimo erdve.

→ 225 → 1655–1657 → 271

Kai žmonės manęs prašo patarimo sutuoktinių porai, iškilus tarpusavio santykių problemų, aš visada atsakau: melskitės ir atleiskite. Ir jaunuoliams iš nedarnių šeimų sakau: melskitės ir atleiskite. Ir vienišoms motinoms, kurių neremia šeimos, kartojau: melskitės ir atleiskite.

ŠV. MOTINA TERESĖ

126 *Kaip vertintinos kitos gyvenimo kartu formos?*

Bažnyčia aiškiai mato santuoką ir šeimą kaip pašaukimą atitinkantį giliausią vyro ir moters troškimą. Tai ji pabrėžia dabartinėje diskusijoje ir prieštarauja stiprėjančioms pastangoms vis labiau atsieti seksualumą nuo žmonių tarpusavio ryšio, emocijas – nuo atsakomybės, seksualumą – nuo palikuonių, partnerystę – nuo šeimos. Tačiau Bažnyčia su meile gręžiasi ir į tuos, kurie gyvena kitaip, ir bando šias formas, esant galimybei, paversti pasitaikymo keliu, vedančiu į santuokos pašaukimo pilnatvę.

→ 227–228 → 2390–2391 → 425

„Paprasciau valdyti šalį, negu auginti keturis vaikus.“

WINSTONAS CHURCHILLIS (1874–1965), Didžiosios Britanijos premjeras

127 *Ar santuoką būtina lydėti noras turėti vaikų?*

Iš esmės taip. Kaip santuoka neatsiejama nuo šeimos, taip ir šeima nuo santuokos. Jos susijusios. Supaprastintai galėtume sakyti: „Nėra šeimos be santuokos, ir nėra santuokos be šeimos.“ Santuoka orientuota į šeimą, vadinasi, ji nukreipta į vaikų gimdymą, jų auginimą ir gyvenimą su jais. Todėl ketinančios tuoktis poros santuokos pradžioje neturi vengti turėti bendrų vaikų. „Ar sutinkate pagal Dievo valią susilaukti vaikų ir juos auklėti, kaip liepia Dievas ir Bažnyčia?“ – tik

Privalome jausti nesėkmės skausmą, lydėti asmenis, patyrusius savo meilės žlugimą, ir jų nesmerkti, bet lydėti. <...> Po apsukrumu, kazuistiniu mąstymu visada slypi pinklės. Visada! Paspęstos žmonėms, mums ir Dievui.

POPIEŽIUS PRANCIŠKUS,
2014 02 28

Šiandien daugelis tėvų linkę atsakyti savo vaidmens ir būti vien savo vaikų draugais, nei paraginančiais, nei sudrausminančiais, net kai tokios priemonės, taikomos su didžiausia meile ir švelnumu, būtinos, kad būtų ugdoma tiesoje. Todėl privalu atkreipti dėmesį, kad vaikų ugdymas yra tėvų, tėvo ir motinos, šventa pareiga, bendras uždavinys, reikalaujantis šilumos, artumo, dialogo ir pavyzdingumo. Tėvams skirta užduotis šeimoje įkūnyti gerąjį dangiškąjį Tėvą, vienintelį pavyzdį, kuris mus turėtų įkvėpti.

ŠV. POPIEŽIUS JONAS
PAULIUS II, 1999 06 04

Pagrįstas nevaisingumo ištiktos poros noras susilaukti palikuonių su mokslo pagalba turėtų rasti atsakymą, visiškai gerbiantį jų, kaip asmenų ir sutuoktinių, orumą.

POPIEŽIUS BENEDIKTAS XVI,
2012 02 25

Šeima, kaip ir visos

bendruomenės ir visi socialiniai saitai, išgyvena gilią kultūrinę krizę. Šeimos atveju, saitų trapumas tapo ypač rimtas dalykas, nes šeima yra pamatinė visuomenės ląstelė, vieta, kur mokomasi kartu gyventi, būnant skirtingiems ir priklausyti kitiems, kur tėvai vaikams perteikia tikėjimą. Santuoką linkstama laikyti vien emocinio pasitenkinimo forma, kurią galima bet kaip steigti ir keisti, kaip patinka. Tačiau būtinas santuokos indėlis į visuomenę pranoksta emocijas ir atsitiktinius poros poreikius.

POPIEŽIUS PRANCIŠKUS,
EG 66

teigiamai atsakę į šį kunigo klausimą per jungtvių ceremoniją, jaunavedžiai gali susituokti.

→ 218 → 2373, 2378 → 418, 419

128

Ką daryti vaikų nesusilaukiančiai sutuoktinių porai?

Tokios poros santuoka jokių būdu nėra mažiau „vertinga“, nes vaisingumas nėra vienintelis ir išskirtinis santuokos siekis. Veikiau jos neišardomumas ir jos, kaip bendrystės, vertė neišnyksta net tada, kai santuokinio gyvenimo nepapildo – dažnai karštai trokštami – vaikai. Tokiu atveju sutuoktiniai gali įsivaikinti ar kaip kitaip ypač rūpintis vaikais (pavyzdžiui, giminių ar draugų). Santuoka gali būti „vaisinga“ ir tada, kai bevaikiai sutuoktiniai atsiveria vienišiams žmonėms, sąmoningai įsijungia į socialinę veiklą ir puoselėja svetingumą.

→ 218 → 2374, 2379 → 422, 423

129

Kiek vaikų reikia turėti vaisingai sutuoktinių porai?

Sutuoktinių poros privalo priimti vaikus, kuriuos joms dovana Dievas. Tačiau tai nereiškia, kad kiekviena sutuoktinių pora turi gimdyti neapgalvotai daug vaikų. Veikiau, remiantis naujausiais socialinio mokymo teiginiais, tėvystei ir motinystei sutuoktiniai turėtų pasiryžti atsakingai, įvertindami savo sveikatą, dvasinę, ekonominę ir socialinę padėtį. Jie turėtų išmokti suprasti savo kūno kalbą, pasinaudodami natūraliais nėštumo reguliavimo metodais. Tik sutuoktiniai sprendžia, kas kiek laiko gimdyti vaikus ir kiek jų turėti. Tai neatimama jų teisė, kuria jie naudojami prieš Dievą, atsižvelgdami į savo pareigas sau, galbūt jau gimusiems savo vaikams, šeimai ir visuomenei.

→ 218, 234 → 2368–2370 → 419, 420, 421

130 Ar šeimos politika gali daryti poveikį sutuoktinių sprendimui?

Taip. → ŠEIMOS POLITIKA gali raginti žmones gimdyti daugiau ar mažiau vaikų, jei tai svarbu visuomenei ir bendrajam jos gėriui. Tačiau tai darytina išlaikant pagarbą asmenims ir porų laisvei. Politika gali (net privalėtų) informuoti apie šalies gyventojų padėtį, imtis priemonių (ekonominių), dėl kurių, pavyzdžiui, vaikus auginančios šeimos atsidurtų privilegijuotoje padėtyje. Taip sukuriamos paskatos, bet galutinį sprendimą, kiek vaikų auginti, priima pačios poros. Niekam nevalia iš jų atimti šios teisės.

→ 234, 235

131 Kodėl valstybė ir visuomenė turi padėti šeimai?

Tai, kad šeima įneša svarbų indėlį į visuomenę – dažnai visiškai nepastebimai ir nesulaukdama deramo įvertinimo, – kyla iš jos savitumo. Tai, kad visuomenė

Valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę.

LR Konstitucija, III skirsnis, 38 straipsnis

ŠEIMOS POLITIKA – tai politinių priemonių, kuriomis valstybė gerina pagrindines šeiminio gyvenimo sąlygas, visuma. Katalikiškuoju požiūriu, valstybės pareiga – visomis išgalėmis subsidiariai remti šeimas (= ilgam sukurtas gyvenimo bendruomenės, kurias sudaro tėvas/motina/vaikas). Dėl priežasčių, kylančių iš prigimtinės teisės, Katalikų socialinis mokymas prieštarauja visiems valstybės mėginimams šeimą instrumentaliuoti, dėl ideologinių priežasčių ją destabilizuoti ar naujai apibrėžti („kur vaikai, ten ir šeima“).

Šeimoms pirmiausia reikia ne išmaldos ir ne pertekliaus ar patarimų, kaip gyventi, o teisingos mokesčių sistemos, leidžiančios iš įgytų lėšų užauginti vaikus.

JÜRGENAS BORCHERTAS (*1949), Vokietijos socialinio teismo teisėjas

„ Žmonių visuomenė panaši į skliautą, kuris sugriūtų, jei akmenys nesiremtų vienas į kitą.

LUCIJUS ANĖJUS SENEKA

„ Nesakyk: valstybe, pagelbėk man, saugok ir padėk, bet sakyk – valstybe, nesirūpink mano reikalais, duok man tiek laisvės ir palik man mano darbo pajamų tiek, kad aš pats galėčiau kurti savo gyvenimą, savo ir savo šeimos likimą.

LUDWIGAS ERHARDAS
(1897–1977), Vokietijos Federacinės Respublikos kancleris

ir valstybė irgi privalo kai ką nuveikti šeimos labui, kyla iš to, jog šeima yra mažiausias, neatimamas visuomenės vienetas. Tai yra valstybės šeimos politikos pradžia. Laisvais pagrindais besitvarkanti valstybė neišvengiamai priklauso nuo to, kad potencialūs tėvai nusprendžia turėti vaikų, tačiau šio sprendimo valstybė negali pasiekti prievarta, piliečiai jį priima savo valia. Taigi valstybė savo ateitį atiduoda į piliečių, turinčių teisę į laisvę, rankas (Paulius Kirchhofas). Apklauskos nuolat patvirtina, kad piliečiai iš esmės visada labai aukštai vertina šeimą, tačiau kad esamomis visuomeninio ir politinio gyvenimo sąlygomis jie iš tikrųjų nuspręstų kurti šeimą, tokią galimybę, sukurdama atitinkamas prielaidas, jiems siekia suteikti valstybės vykdoma šeimos politika.

→ 238

132 *Ką gali valstybė ir visuomenė nuveikti šeimos labui?*

Pirmiausia labai svarbu, kad tiek visuomenė, tiek valstybė pripažintų, jog šeima yra ypatinga ir itin

svarbi, todėl saugotų ir remtų jos išskirtinumą. Tai ir bičiuliško bendro gyvenimo šeimoje stiprinimas, ir pagarba žmogaus gyvybei kiekvienu jos tarpsniu, ypač negimusiai gyvybei. Valstybės vykdoma šeimos apsauga ir parama šeimai niekada nesuprastina taip, jog visuomenė ar valstybė, pavyzdžiui, dėl ekonominių ar ideologinių priežasčių, iš šeimos perima ar apskritai atima svarbiausius šeimos uždavinius ir taip sumenkina socialinį jos lygmenį; veikiau šeimos politikos priemonėmis turi būti siekiama įgyvendinti subsidiarumo principą ir įgalinti šeimas deramai vykdyti jų uždavinius.

→ 252, 253, 254 → 2211 → 323, 370

133

Kas konkrečiai yra subsidiarumo principas šeimos politikoje?

Laikantis subsidiarumo principo valstybė negali, pavyzdžiui, neleisti tėvams auklėti vaikų, nes tai svarbiausias tėvų uždavinys. Veikiau esamomis gyvenimo, darbo ir mokymosi sąlygomis jiems teiktina visokerio-pa būtina pagalba. Čia kalbama apie tikrą pasirinkimo laisvę, kaip antai tėvų tarpusavio santykių formavimą pasiskirstant darbą šeimoje ir profesinę veiklą. Taip pat šeimai tenka ypatingas vaidmuo perteikiant žinias ir lavinant vaikus, todėl šeimos neatstoja nei vaikų darželiai ar mokyklos, nei kiti visuomenės dariniai, tačiau šios institucijos gali vertingai paremti ir papildyti tėvų auklėjimą. Subsidiarumo principas pabrėžia tiek kiekvieno žmogaus, tiek šeimų atsakomybę. Tai reiškia, kad šeimos pačios gali ir privalo papildomai įsijungti į politines ir visuomenines institucijas ir, susibūrusios draugėn, kovoti už savo teises ir jas stiprinti.

→ 247 → 2211, 2252 → 323

„Šeimos demokratizavimas nereiškia, kad balsuojama, kas bus tėvas.“

WILLY BRANDTAS (1913–1992), VFR kancleris

„Šeimos turi teisę kurti asocijacias su kitomis šeimomis ir institucijomis, kad galėtų deramai ir sėkmingai atlikti šeimos vaidmenį, taip pat ginti šeimos teises, puoselėti jos gerovę ir atstovauti jos interesams. Ekonominiam, visuomeniniame, teisiniame ir kultūriniame lygiuose teisėtai šeimų ir asociacijų vaidmuo turi būti pripažintas planuojant ir vykdančias programas, susijusias su šeimos gyvenimu, kūrimu ir vystymu.“

Šventasis Sostas, Šeimos Teisių Chartija, 1983, str. 8

„Šeima yra natūrali ir pagrindinė visuomenės grupė, ir ji turi teisę būti visuomenės ir valstybės saugoma.“

Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, str. 16, d. 3

